

Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Studentská laboratoř lidských práv

PRÁVO NA ZÁKLADNÍ VZDĚLÁNÍ

WORKING PAPER NO. 2

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Právní vzdělání pro celý život
reg. č.: CZ.1.07/2.2.00/15.0290

Studentská laboratoř lidských práv je novým povinně volitelným předmětem zavedeným na PF UP v Olomouci v rámci projektu Law4Life (Právní vzdělání pro celý život, reg. č.: CZ.1.07/2.2.00/15.0290).

Výuka je organizována volně, hlavní část práce spočívá v samostatné výzkumné a analytické práci studentů věnované vybraným problémům v oblasti ochrany lidských práv.

Další náplní předmětu je analýza aktuálních mezinárodních lidskoprávních kauz, monitoring rozhodovací činnosti mezinárodních orgánů ochrany lidských práv (ESLP, ASLP, IASLP, UNHRC, HRC) a následné informování o činnosti laboratoře prostřednictvím bulletinů (Working Papers) a vlastních internetových stránek (<http://hrlab.upol.cz>)

Autonomní práce studentů je doplněna o diskusní kolokvia, filmové projekce, střetnutí s praxí a spolupráci s partnery (např. Liga lidských práv).

Studenti absolvující tento kurz získají hlubší povědomí o problematice lidských práv, komparační přehled o jednotlivých systémech ochrany lidských práv, schopnost analyzovat aktuální problémy a dovednosti důležité pro praxi v rámci "Human Rights Advocacy".

Rozvojové cíle tisíciletí – cíl 2 – Dosáhnout celosvětového základního

vzdělávání

„To ensure that, by the same date, children everywhere, boys and girls alike, will be able to complete a full course of primary schooling and that girls and boys will have equal access to all levels of education.“ (Zajistit, aby mohly děti kdekoli na světě, dívky i chlapci, dokončit základní školu.) Takto definovaly Spojené národy jeden z nejdůležitějších cílů v United Nations Millennium Declaration ze dne 8. 9. 2000, a učinili z něj jeden z osmi millennium development goals (rozvojové cíle tisíciletí), kterých chtějí dosáhnout do roku 2015.

Od roku 2000 do roku 2008 se počet dětí zapsaných ve škole zvýšil z 83% na 89%. V současné době, podle výsledků UNESCO Data Center, do školy nechodí 68 milionů dětí školního věku. Z toho 31 milionů jsou děti ze subsaharské Afriky a 18 milionů z jižní Asie. Oproti 106 milionům z roku 1999 je to značný pokrok, nicméně ke splnění vytyčeného cíle je to nedostačující. K tomu, aby mohl být cíl splněn, bylo zapotřebí, aby všechny děti v zápisovém věku navštěvovaly školu již v roce 2009...

Nejdůležitější příčiny nepřístupnosti vzdělávání:

- **vysoké náklady**

V mnoha zemích je stále vyžadováno placení školného. K tomu musejí rodiče zpravidla hradit uniformy, příspěvky na provoz školy, příspěvky na platy učitelů, učební pomůcky.

- **nerovný přístup ke vzdělání**

Rozdíly jsou pociťovány zejména mezi pohlavími. Rodiče dívek podléhají různým pověrám, že vzdělaná dívka se hůře provdá a podobně. Nerovné podmínky však můžeme pozorovat také ve vztahu dětí z měst k dětem z venkova.

- **pracující děti**

Práce dětí negativně ovlivňuje ve fyzickém i duševním rozvoji. Neprospívá jejich zdraví a znemožňuje systematické vzdělávání. Nicméně se tento problém týká přes 200 milionů mladistvých, z nichž cca 70 milionů nemá ani 10 let. Nejvíce z nich se nachází v subsaharské Africe, v Asii a Oceánii.

- **nedostatek škol, vybavení a učitelů**

Stavba nových škol je v důsledku růstu populace nedostatečná. A pokud už školy jsou, chybí v nich naprosto základní věci – voda, elektřina, tabule... Třídy jsou navíc přeplněné. Mnohdy spadá na jednoho učitele více než 100 žáků v jedné třídě, což

vypovídá o kvalitě výuky. Chybí také peníze na platy učitelů, což je nutí mít dvě zaměstnání a často do školy ani nedocházejí.

- **„odpadlíci“**

To, že děti do školy v příslušném věku do školy nastoupí, ještě neznamená, že je vyhráno. Například v subsaharské Africe je více než 30% dětí, které základní vzdělání neukončí, a to z nejrůznějších důvodů – nemoci, nedostatek financí, sezónní práce... Časté je také opakování ročníků, což rodiče i stát stojí další vysoké výdaje navíc.

Co pomáhá v rozvoji vzdělanosti?

Organizace spojených národů se tomuto problému věnuje již řadu let a za tuto dobu varovala, co v boji proti negramotnosti pomáhá nejlépe a neúčinněji. Dle zprávy OSN jsou za neefektivnější považována tato opatření:

- **zrušení školného**

Je jedním z nejdůležitějších opatření v boji proti negramotnosti. Zrušení školného na prvním stupni v Burundi, Etiopii, Ghaně, Keni, Mozambiku, Malawi, Nepálu a Tanzánii vedlo k velkému nárůstu zapsaných studentů. Například v Tanzánii se počet zapsaných studentů k roku 2008 dokonce zdvojnásobil na 99, 6%. Nicméně takový nárůst zase souvisí s vyššími nároky na učebny, učitele atd.

- **investice vnaložené na kantory, zdroje a prostředky**

V Ghaně vyřešili nedostatek učitelské síly tak, že nabrali kantory v důchodu a dobrovolníky. Tím ušetřili náklady a mohli je investovat na provizorní učebny, studijní pomůcky a materiály. V Nepálu díky investicím nyní 90% studentů žije méně než 30 minut od místní školy. To zajišťuje, že do školy pravidelně docházejí. V Tanzánii postavili na 54 000 škol v letech mezi 2002 až 2006.

- **podporování vzdělání dívek**

Mnoho dívek školy nenavštěvuje, protože se v mnoha rozvojových oblastech traduje, že dívky do školy nepatří, a dokonce jsou vzdělané dívky nežádoucí. V Egyptě, Botswaně a Malawi již existují programy, které podporují dívky, aby chodily do škol. Dokonce jsou zde vytvořené i takzvané „girl-friendly schools“, což jsou školy, které jsou k dívkám přívětivější a podporují je v jejich záměru se vzdělávat.

- **rozšiřování vzdělání do oblastí vzdálených městským školám**

Spousta dětí žije velmi daleko od měst v různých venkovských oblastech, na farmách apod. Tyto děti nemají přístup ke vzdělání z prostého důvodu – nemají se do školy jak

dostat. Proto v Bolívii a Mongolsku vytvořili takzvané „tent schools“, což jsou mobilní školy přístupné i dětem z takových oblastí. V Bolívii byly také tyto školy zřízeny zvláště pro děti, které hovoří třemi nejrozšířenějšími domorodými jazyky.

- **další opatření, která s problémem negramotnosti souvisí**

To zahrnuje různé sociální, zdravotní a finanční aspekty, které s problémem vzdělávání ať už přímo nebo nepřímo korespondují.

Proč je vzdělání tak důležité?

Vzdělání je lékem na chudobu. Vzdělání s dalšími faktory dává lidem možnost se uplatnit. Dává jim dovednosti, zkušenosti a vysoký potenciál být v budoucnu zaměstnan, vydělávat dostatek peněz pro uživení sebe a své rodiny.

Je dokázáno, že vzdělané ženy mají menší počet dětí a jejich děti jsou zdravější. V oblastech s nízkou gramotností vysoká porodnost v podstatě nahrazuje důchodový systém. Rodiče si zajišťují, že se alespoň některé z jejich dětí dožijí dospělého věku, aby se o ně mohly postarat. Tento „systém“ je ale začarovaným kruhem, protože takto vysoká porodnost má opět za následek chudobu.

Obzvláště důležitý je rozvoj vzdělání žen. Tyto ženy se pak stávají produktivními členy společnosti, lépe pečují o své děti, předávají jim své zkušenosti, využívají lékařskou pomoc, očkování, vytváří hygieničtější prostředí, ekonomičtěji využívají zdroje a prostředky atd.

Minimálně základní vzdělání by mělo být samozřejmostí pro každé dítě na světě. Jen tak bude mít možnost prolomit bludný kruh otevřít si dveře jiných možností, než které mu jsou předurčeny zaběhnutým stereotypem

Vanda Bromová, Pavlína Michalčíková, Marie Válková

ZDROJE:

Rozvojové cíle tisíciletí [online]. 3. vyd. Praha : Educon, 2007, [cit. 2008-10-17]. Dostupné online.

http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/MDG_FS_2_EN.pdf

<http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001866/186606E.pdf>

<http://www.childinfo.org/education.html>

<http://www.unicef.cz/index.php?z=2&pg=hm>

Bližší informace o laboratoři získáte na stránkách <http://hrlab.upol.cz> nebo u garanta laboratoře (JUDr. Ondřej Hamulák, ondrej.hamulak@upol.cz)

Tento Working Paper je výstupem samostatné studentské výzkumné práce a vyjadřuje pouze názory a názhledy svých autorů na danou problematiku. Text neprošel jazykovou korekturou.